

Stuur op uitkomst, niet op productie in de Wmo

Lucienne Berenschot en Leo van der Geest

Bij het voorsorteren op hun nieuwe verantwoordelijkheden in het sociale domein zijn gemeenten sterk gericht op bezuinigingen. De decentralisaties draaien in essentie echter niet om minder, maar om ándere maatschappelijke ondersteuning. Die omslag is alleen te maken als gemeenten een nieuwe sturingsfilosofie kiezen, die niet 'productie' maar de uitkomsten van ondersteuning centraal stelt.

Niet het verlenen van zorg en ondersteuning 'an sich' is waardevol, maar de winst in gezondheid, participatie en kwaliteit van leven die dat oplevert. Omdat die resultaten moeilijk te meten waren, bleef productie (wel goed meetbaar) centraal staan, ondanks de bekende nadelen: het remt innovatie, creëert ongewenste volumeprikkels en leidt tot grote administratieve lasten.

Nieuwe meetinstrumenten hebben voor een doorbraak gezorgd. Zo vertaalt de vragenlijst Impact op Participatie en Autonomie abstracte doelen als zelfredzaamheid en participatie naar concrete uitkomsten: hoe mensen zelf hun functioneren ervaren op gebieden als zelfverzorging, werk, mobiliteit en sociale contacten. Uitkomstmeting is een voorwaarde voor uitkomststuring, maar de organisatie en beloningssystematiek moeten ook ruimte en prikkels bieden om dat te realiseren. Bijvoorbeeld door meer vrijheid voor professionals en een 'premie op ontzorgen' voor aanbieders en cliënten, als zij hun eerste schreden op de arbeidsmarkt zetten. Dan ontstaat een gezamenlijk belang van gemeenten, aanbieders en betrokkenen om zelfredzaamheid te vergroten en krijgt maatschappelijke ondersteuning een nieuwe invulling.

Als gemeenten vasthouden aan sturing op productie, dreigt verschraling: de ondersteuning blijft in essentie hetzelfde maar wordt minder per cliënt, toegankelijk voor minder cliënten en/of professionals leveren salaris in. Om de kwaliteit van ondersteuning met minder geld op peil te houden, moeten de hele organisatie en financiering zich richten op zelfredzaamheid en participatie en moet consequent bij mensen zelf worden gemeten of die doelen worden bereikt.

Lucienne Berenschot is onafh. onderzoeker en Leo van der Geest is directeur van Nyfer.